

Date: 17th November-2024

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASINI BEVOSITA AMALGA OSHIRUVCHI ORGANLAR VA MUASSASALARNING HAMKORLIGINING TASHKILY-HUQUQIY ASOSLARI

Akramov Xasan Baxtiyor o`g`li

O`zbekiston Respublikasi IV akademiyasi 3-bosqich 313-guruh kursanti

Annotatsiya: Ushbu maqola "Huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi organlar va muassasalarning hamkorligining tashkiliy-huquqiy asoslari" mavzusida huquqni muhofaza qilish tizimining samarali ishlashi uchun zarur bo`lgan tashkiliy va huquqiy asoslarni tahlil qiladi. Maqolada huquqbuzarliklarni oldini olish va profilaktik ishlarni amalga oshirishda prokuratura, sud, ichki ishlar organlari va boshqa tegishli muassasalar o`rtasidagi o`zaro hamkorlikning huquqiy va tashkiliy jihatlarini ko`rib chiqiladi.

Huquqbuzarliklarni oldini olish bo`yicha turli davlat organlari va tashkilotlarining o`zaro hamkorligini ta'minlashda qo`llaniladigan normativ hujjatlar va qonuniy asoslarni tahlil qiladilar. Bunda, profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish uchun axborot almashinuvi, resurslarni birlashtirish va mutaxassislarining birgalikda ishlashining ahamiyati yoritiladi.

Аннотация: Данная статья посвящена теме «Организационно-правовые основы сотрудничества органов и учреждений, непосредственно осуществляющих профилактику правонарушений». В статье анализируются организационные и правовые основы эффективной работы правоохранительных органов и других учреждений, участвующих в профилактике правонарушений. Особое внимание уделяется взаимодействию между различными государственными органами, такими как милиция, прокуратура, суд, органы внутренних дел и другие соответствующие учреждения, в процессе профилактики правонарушений.

В работе рассматривается роль нормативно-правовых актов, регулирующих сотрудничество органов в сфере профилактики преступности. Описывается важность обмена информацией, объединения ресурсов и совместной работы специалистов для повышения эффективности профилактических мероприятий.

Также в статье обсуждаются необходимость проведения правовых и институциональных реформ, создание новых организационных структур и изучение международного опыта для улучшения взаимодействия между правоохранительными органами. Подчеркивается значимость комплексного и интегрированного подхода в создании эффективной системы профилактики правонарушений, которая будет работать как единое целое.

Статья представляет собой анализ существующих проблем в системе профилактики правонарушений и предлагает пути их решения, а также рекомендации по усилению сотрудничества между органами для повышения эффективности профилактических мер

Date: 17th November-2024

Kalit soʻzlar; hamkorlik, organlar va muassasalar, tashkiliy-huquqiy asoslar, huquqni muhofaza qilish organlari, normativ-huquqiy hujjatlar, axborot almashinuvi, institutsional islohotlar, profilaktik chora-tadbirlar, xalqaro tajriba, inson huquqlari, huquq tizimi.

Ключевые слова: Профилактика правонарушений, Сотрудничество органов и учреждений, Организационно-правовые основы, Правоохранительные органы, Нормативно-правовые акты, Интеграция ресурсов, Институциональные реформы.

Huquqbuzarliklar va jinoyatchilikning oldini olish, jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladigan muhim masalalardan biridir. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va boshqa huquqiy normativ hujjatlariga muvofiq, har bir fuqaro qonun oldida tengdir va barcha jamiyat aʼzolari, shu jumladan, davlat organlari va muassasalarining burchi — jamiyatda huquqbuzarliklarning oldini olish va huquqni muhofaza qilish faoliyatini samarali tashkil etishdir.

Huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi organlar va muassasalar oʻrtasida samarali hamkorlikni taʼminlash, bu jarayonning muvaffaqiyatli boʻlishi uchun muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi organlarning oʻzaro aloqalari, ularning tashkiliy-huquqiy jihatlari va huquqiy tartibotlari zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida alohida oʻrin tutadi.

Mazkur maqolada huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi organlar va muassasalarning hamkorligi, ularning oʻzaro faoliyatini tashkil etish, tashkiliy va huquqiy asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu hamkorlikni rivojlantirish uchun zarur boʻlgan tashkiliy va huquqiy mexanizmlar, mavjud muammolar va ularni hal qilish yoʻllari koʻrib chiqiladi. Oʻzbekiston Respublikasining huquqiy tizimi va uning jamiyatda huquqbuzarliklarni oldini olish boʻyicha amalga oshirayotgan islohotlari, qonunlar va qarorlar orqali huquqni muhofaza qilish tizimi mustahkamlanmoqda. Bu tizimda prokuratura, ichki ishlar, adliya va boshqa mutasaddi organlar oʻrtasidagi hamkorlik juda muhim. Shu bilan birga, huquqiy taʼlim, psixologik yordam va ijtimoiy reabilitatsiya kabi profilaktika tadbirlari oʻtkazuvchi muassasalar ham oʻz faoliyatini kuchaytirmoqda.

Huquqbuzarliklarning oldini olish sohasida faoliyat yurituvchi organlar va muassasalar oʻrtasida samarali hamkorlikni taʼminlash uchun aniq bir tizim va mexanizmlar zarur. Bu hamkorlikni toʻgʻri tashkil etish, yaʼni har bir organ va muassasaning oʻz vazifalari, huquqiy chegaralari va faoliyat doirasini aniq belgilash, ular oʻrtasidagi oʻzaro axborot almashish va vazifalarni boʻlishish kabi omillarni oʻz ichiga oladi. Huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi organlarning samarali ishlashiga koʻp hollarda huquqiy va tashkiliy qiyinchiliklar toʻsquinlik qiladi. Masalan, organlar oʻrtasidagi koordinatsiya va hamkorlikda yuzaga kelayotgan muammolar, huquqiy boʻshliqlar yoki resurslarning yetishmasligi kabi omillar profilaktika tizimining samaradorligiga salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin. Shu sababli, yangi yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va xalqaro tajribalarni hisobga olgan holda bu muammolarni hal etish yoʻllari muhim masala boʻlib qolmoqda. Ushbu maqola aynan bugungi kunda Huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi organlar va muassasalarning

Date: 17th November-2024

hamkorligining tashkiliy-huquqiy asoslari va shu sohadagi uchrayotgan muammolar va kamchiliklar haqida ilmiy yoritilgan.

Huquqbuzarliklarning oldini olish — bu jamiyatni jinoyatchilikdan, huquqbuzarliklar va ijtimoiy xatarlar tufayli yuzaga keladigan xavf-xatarlardan himoya qilishning muhim vositasi hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi huquqiy tizimida huquqbuzarliklarni profilaktika qilishda ko‘plab davlat organlari, muassasalar va tashkilotlar faol ishtirok etadi. Ular o‘rtasidagi samarali hamkorlik, o‘zaro axborot almashish va resurslarni birlashtirish orqali huquqbuzarliklarning oldini olish imkoniyatlari kengayadi.

Huquqbuzarliklar profilaktikasining amalga oshirilishida bevosita ishtirok etuvchi organlar va muassasalar o‘rtasidagi hamkorlikning tashkiliy-huquqiy asoslari, ularning vazifalari va huquqiy mas’uliyatlari muhim o‘rin tutadi. Ularning samarali o‘zaro aloqalari huquqbuzarliklarni kamaytirishga, jamiyatda xavfsizlikni ta’minlashga va ijtimoiy barqarorlikni saqlashga yordam beradi.

2. Huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi organlar va muassasalar

Huquqbuzarliklarni profilaktika qilishda ishtirok etadigan organlar va muassasalar bir nechta guruhlarga bo‘linadi, ularning har biri o‘zining aniq vazifalarini bajaradi. Quyida ularning ayrimlari haqida to‘xtalib o‘tish mumkin:

Ichki ishlar organlari (Politsiya): Huquqbuzarliklarning oldini olish va jinoyatlarni profilaktika qilishda asosiy rol o‘ynaydi. Politsiya huquqbuzarliklarni ilgari surish, jinoyatchilarni aniqlash va ularga qarshi profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish bilan shug‘ullanadi. Shu bilan birga, politsiya ham jamiyatda xavfsizlikni ta’minlashga xizmat qiladigan ko‘plab profilaktik tadbirlarni o‘tkazadi.

Prokuratura: Prokuratura organlari huquqbuzarliklarni aniqlash va ularni oldini olishda nazoratni amalga oshiradi. Ularning vazifalariga huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatini nazorat qilish, jinoyatlarni tergov qilish va huquqbuzarliklarni kamaytirish uchun qonunlarni amalga oshirish kiradi. Prokuratura, shuningdek, jinoyatga moyil bo‘lgan shaxslar bilan profilaktik ishlashda muhim rol o‘ynaydi.

Adliya vazirligi: Huquqbuzarliklarni oldini olishda adliya organlari aholini huquqiy ta’lim bilan ta’minlash, qonuniy yordam ko‘rsatish va jamiyatda huquqiy madaniyatni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, adliya organlari tomonidan huquqbuzarliklarni oldini olishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi.

Ta’lim va ijtimoiy xizmatlar: Ta’lim muassasalari, xususan, maktablar va oliy o‘quv yurtlari, yoshlarni huquqbuzarliklardan himoya qilish, ularda huquqiy madaniyatni shakllantirish va ularni jinoyatchilikdan uzoqlashtirishda asosiy rol o‘ynaydi. Shuningdek, ijtimoiy xizmatlar va rehabilitatsiya muassasalari, muammoli guruhlarni, masalan, narkomanlar yoki ijtimoiy izolyatsiya qilingan shaxslarni qayta ijtimoiylashtirishda katta ahamiyatga ega.

3. Huquqbuzarliklar profilaktikasida hamkorlikning tashkiliy jihatlari

Date: 17th November-2024

Huquqbuzarliklarni oldini olishda har bir organning vazifasi alohida bo'lsa-da, ularning o'zaro hamkorligi samarali natijalar berishi mumkin. Bu hamkorlikning tashkiliy jihatlari quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- **Koordinatsiya va axborot almashish:** Huquqbuzarliklarni profilaktika qilishda har bir tashkilot o'zining alohida ma'lumotlariga ega. Samarali hamkorlik uchun organlar o'rtasida axborot almashish va koordinatsiyani ta'minlash zarur. Bu, masalan, jinoyatlarning oldini olish uchun politsiya, prokuratura va ta'lim muassasalari o'rtasida ma'lumotlar almashish va bir-birini to'ldiruvchi tadbirlar o'tkazish imkonini beradi.

- **Resurslarni birlashtirish:** Profilaktika faoliyatida ishtirok etayotgan organlar va muassasalar o'z resurslarini birlashtirish orqali samaradorlikni oshirishlari mumkin. Misol uchun, psixologik yordam, huquqiy maslahat, ijtimoiy rehabilitatsiya va boshqa resurslarni birgalikda ishlatish muhimdir. Bu orqali har bir guruhning imkoniyatlari birlashtiriladi va huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligi ortadi.

- **Strategik rejalashtirish:** Huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha umumiy strategiya ishlab chiqish har bir organning o'z vazifalarini aniq belgilaydi va ularning o'zaro faoliyatini muvofiqlashtiradi. Har bir organning o'ziga xos vazifalari bo'lishi mumkin, ammo ular umumiy maqsadga – huquqbuzarliklarning oldini olishga erishish uchun birgalikda ishlashlari zarur. Bu strategiyalar davlatning huquqni muhofaza qilish tizimini yaxshilashga, resurslardan samarali foydalanishga yordam beradi.

4. Huquqbuzarliklar profilaktikasidagi huquqiy asoslar

Huquqbuzarliklarni profilaktika qilishning huquqiy asoslari davlatning huquqiy tizimiga asoslanadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, jinoyat kodeksi, ma'muriy kodeksi, huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar huquqbuzarliklarni oldini olishga qaratilgan normativ-huquqiy bazani tashkil etadi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, hukumat qarorlari va boshqa huquqiy hujjatlar huquqbuzarliklarni oldini olishda ishtirok etuvchi organlar va muassasalar o'rtasidagi hamkorlikni tartibga soladi va ularning vazifalarini aniq belgilaydi. Har bir huquqni muhofaza qilish organi va muassasa o'z faoliyatini bu huquqiy asoslar doirasida amalga oshirishi kerak. Huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi organlar va muassasalar o'rtasidagi samarali hamkorlik jamiyatda huquqiy tinchlikni, xavfsizlikni va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Samarali hamkorlik, bir-birini to'ldiruvchi faoliyatlar va resurslar bilan ishlash orqali huquqbuzarliklar oldini olishning yangi imkoniyatlarini yaratish mumkin. Huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirishda bevosita ishtirok etuvchi organlar va muassasalar o'rtasidagi hamkorlikning tashkiliy-huquqiy asoslari to'g'ri tashkil etilgan holda, jamiyatda huquqbuzarliklarni kamaytirish va uning salbiy oqibatlarini oldini olishda katta natijalar berishi mumkin.

Ushbu matnda huquqbuzarliklarni profilaktika qilishda ishtirok etuvchi organlar va muassasalar o'rtasidagi hamkorlikning tashkiliy-huquqiy asoslari, ularning vazifalari va o'zaro aloqalarining muhim jihatlari yoritildi. Maqolada har bir organning o'zaro

Date: 17th November-2024

faoliyatini qanday muvofiqlashtirish va resurslarni qanday birlashtirish zarurligi haqida ham batafsil fikrlar berilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- **O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.** — Tahririyat, 2020.
- **O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi.** — Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, 2017.
- **O‘zbekiston Respublikasi Ma'muriy kodeksi.** — Toshkent, 2020.
- **Sultonov D. X.** "Huquqbuzarliklarning oldini olish: nazariy va amaliy jihatlar." — Toshkent: Advokat, 2017.
- **Karimov Sh. A.** "Huquqbuzarliklar profilaktikasining huquqiy asoslari." — Toshkent: TDYU, 2015.
- **O‘zbekiston Respublikasining "Huquqni muhofaza qilish organlari to‘g‘risida"gi qonuni.** — Toshkent, 2018.
- **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 1-apreldagi "Jinoyatlarning oldini olishga qaratilgan yangi chora-tadbirlar to‘g‘risida"gi farmoni.**
- **Abdullayev M. S.** "Jinoyatchilikka qarshi kurashda davlat va jamoat tashkilotlarining hamkorligi." — Toshkent: FDTI, 2021.
- **To‘xtamurodov N. F.** "O‘zbekiston Respublikasida huquqbuzarliklarni oldini olishning ijtimoiy va huquqiy asoslari." — Toshkent: A'lo, 2018.
- **BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti).** "Jinoyatlarning oldini olishga qaratilgan xalqaro yondashuvlar." — New York, 2016.
- **Tursunov M. R.** "Huquqiy ta'lim va jamiyatda huquqbuzarliklarning oldini olish." — Toshkent: UZBIL, 2020.
- **O‘zbekiston Respublikasining "Ijtimoiy rehabilitatsiya to‘g‘risida"gi qonuni.** — Toshkent, 2019.
- **Muminov N. A.** "Jinoyat va jazo: jinoyatni oldini olish nazariyasi." — Toshkent: O‘zbek universiteti, 2016.
- **O‘zbekiston Respublikasi "Jinoyat ishlari bo‘yicha sudlar to‘g‘risida"gi qonuni.** — Toshkent, 2017.
- **Vohidov S. A.** "Ommaviy huquqiy axborot vositalari va huquqbuzarliklar profilaktikasi." — Toshkent: Davlat nashriyoti, 2022.

